

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2022 роки. Вилучено з : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

Гладченко І. В.,
канд. пед. наук, ст. н. сп. відділу освіти дітей з
порушеннями інтелектуального розвитку
ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
м. Київ, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ СІМ'Ї: ШЛЯХИ ПІДТРИМКИ

***Анотація.** Розкрито значущість формування математичної компетентності в розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Зазначено провідні шляхи залучення дитини та її родини до вивчення математики. Подано рекомендації щодо підвищення компетентності фахівців в питаннях підтримки родини та організації діяльності з ФЕМУ дитини з ООП в умовах сім'ї.*

***Ключові слова:** діти з особливими освітніми потребами, формування елементарних математичних уявлень, математична компетентність, сімейне виховання.*

Математика - одна з найвагоміших та фундаментальних сфер нашого життя. Вивчення математики схоже на побудову піраміди: вам потрібна міцна основа, щоб побудувати ідеальну форму. Цікаво, в ранньому віці перш ніж навчитися сидіти, ми вже починаємо вивчати математику, а саме: формуються елементарні математичні уявлення щодо кількості, форми, розміру предметів та простору навколо нас.

Оскільки ми всі використовуємо математику з перших моментів нашого життя, то те, яким чином ми набуваємо, тренуємо й удосконалюємо власні математичні навички, надалі істотно впливає на якість нашого життя. Ось чому усвідомлення важливості математики та пошук ефективних шляхів

вдосконалення математичних навичок набуває вагомості, особливо для батьків, щоб підтримати майбутній успіх своїх дітей.

Відомо, якщо діти не розвивають математичні навички в ранньому віці, з часом їм стає все важче вивчати складні поняття. Отже, математичне навчання учнів розпочинається вже в домашній оселі, в умовах сім'ї. А з початком шкільного навчання, батькам відводиться значна роль в забезпеченні математичної успішності своїх дітей. Дітям необхідно створити заохочувальний розвивальний простір, в якому вони можуть грати та практикувати нові математичні компетенції. На цьому етапі їм вкрай потрібні наставники - батьки та/або вчителі [1-4].

Отже, підтримкою у залученні дітей з особливими освітніми потребами до вивчення математики в умовах сім'ї мають стати наступні рекомендації:

1. Насамперед слід зрозуміти як відбувається процес навчання математики в дитинстві.

Ефективний навчальний процес для дітей має три етапи:

I етап. *Гра та ознайомлення*: діти досліджують та пізнають функціонал різних предметів під час взаємодії з ними в процесі гри. Цей процес - практична форма допитливості дитини. На цьому етапі діти отримують базові знання про довкілля та правила взаємодії.

II етап. *Активне навчання*: діти активно використовують свої знання, щоб набути впевненості, розв'язувати проблеми й вчитися ризикувати. Це також запускає розвиток особистісної риси розглядати невдачі як можливості для навчання, а не як перешкоди. Активне навчання відбувається за допомогою постійного практичного повторення, а найкращий і найемоційніший спосіб для дітей - це ігровий.

У міру того, як діти збагачують та закріплюють нові знання за допомогою активного навчання, їхні розумові та математичні навички також, своєю чергою, будуть вдосконалюватися. Також можна підтримати навчання дитини за допомогою дидактичних і розважальних математичних ігор.

III етап. *Творче усвідомлення та практична реалізація*: коли діти вивчають новий математичний функціонал та починають активно використовувати те, чого вони дізналися. На цьому етапі вони застосовують наявні у них знання, щоб відносно самостійно створювати нові зв'язки, відпрацьовувати власні дії та шляхи вирішення математичних завдань в повсякденному житті.

2. Намагайтеся регулярно підтримувати зв'язок з учителем математики Вашої дитини.

Зазвичай, діти проводять більшу частину свого часу в школі. Однак під час дистанційного навчання роль вчителя не змінюється. Це означає, що вчителі є відмінним джерелом зворотного зв'язку й керівництва. Ви повинні бути відкритими та чесними та поспілкуватися з учителем математики Вашої дитини з метою покращення співпраці та здійснення ефективної допомоги дитині успішно розв'язувати математичні завдання.

Ознайомтеся зі змістом Програми, за якою навчається Ваша дитина (програму можна знайти на сайті МОН - <https://mon.gov.ua/ua>).

Під час проведення навчальних занять обов'язково слід враховувати стан здоров'я дитини, її настрій, а також потреби, фізіологічні та вікові особливості.

3. Використовуйте з максимальною користю доступні для дитини навчальні ІТ технології.

Безумовно, сучасні діти обожають різноманітні гаджети та технології. Не будьте тими батьками, котрі забороняють ІТ технології в родині. Замість цього дозвольте дитині реалізувати свій інтерес і використовувати технології зручним та вигідним способом. Ви можете заохотити та залучити дитину до пошуку в інтернеті цікавих математичних ігор для дітей, математичних задач або математичних загадок, казок тощо.

4. Грайте та перетворюйте математичні завдання для дітей у гру.

Схвалюйте та заохочуйте дитину мислити й використовувати свої здібності для пошуку способів розв'язання завдань математичного характеру.

Врахуйте те, що яскраві наочні та інтерактивні матеріали стимулюють інтерес. Але дидактичний матеріал бажано готувати заздалегідь та за рекомендацією вчителя. Це можуть бути індивідуальні аркуші, що містять різноманітні завдання та вправи математичного змісту.

Також Ви можете вигадувати усілякі математичні історії, складати вірші, пісеньки, створювати настінні газети, квести, малювати плакати, вигадувати казки, що будуть включати математичні завдання (віршовані задачки, завдання-жарти, драматизовані ігри, цікаві математичні факти, творчі завдання, загадки, ребуси, лабіринти тощо). Можливі також дидактичні настільні та друковані ігри математичного змісту (різноманітні конструктори, лото, ігри з фішками та гральним кубиком) рухливі ігри з підрахунком, на розвиток пам'яті, уваги (викладання візерунка з мозаїки та знаходження помилки в візерунку; викладання фігур з паличок за зразком; знаходження відмінностей у двох схожих картинках; знаходження двох однакових предметів серед безлічі; малювання по клітинках; знаходження заданої цифри в ланцюжку тощо). Все залежить від Вашої фантазії та інтересів дитини. Грайте в сімейні математичні ігри. Це сприятиме більш змістовній взаємодії з дитиною та перетворить складні математичні завдання у захопливу, веселу та творчу взаємодію.

5. Відкрийте для себе значущість математики в реальному житті (довкіллі).

Математика завжди поруч. Її присутність ми відчуваємо в будь-якій сфері нашого життя. Ви можете перетворити реальні життєві події в математичні вправи для дітей. Коли ви здійснюєте у супермаркеті покупки, ви можете обговорити ціни та суми й у такий спосіб допомогти дитині покращити своє математичне мислення та збагатити досвід. Ви можете разом прибрати у квартирі, помити посуд, спекти тістечка, приготувати салат тощо, щоб практикувати числа, рахунок, вимірювання, форми й хронометраж. Також, як варіант, вимірювати безліч предметів, що доступні з урахуванням

можливостей маніпулятивної функції рук (довжина й ширина столу, підвіконня, зошита тощо).

Пам'ятайте, якщо дітям подобається те, що вони роблять, вони будуть краще сприймати та реалізовувати нові ідеї, проявляти активність.

6. Прийміть та усвідомте унікальність кожної дитини.

Порівняння дитини з однолітками може бути занадто шкідливим. Адже у кожної дитини є свої потреби та способи навчання. Не панікуйте - замість цього спробуйте визначити правильний спосіб допомогти дитині, підвищити рівень її успішності. Зазвичай дитина може потребувати більше часу та підтримки в певних сферах. Не слід осуджувати, тому що дитина може бути надзвичайно талановитою з інших предметів та сфер діяльності. Заохочуйте дитину не тільки прагнути до успішних оцінок, але також бути щасливою, доброзичливою й творчою.

Відтак слід підтримувати дитину, вселяти їй впевненість в успіху, надавати необхідну допомогу, дотримуватися принципу «безпомилкового навчання». А щоб дитина змогла стати більш успішною, необхідно підкреслювати навіть найменше її досягнення, незначний крок просування уперед.

7. Станьте прикладом для дитини – успішно мандруйте МАТЕМАТИКОЮ!

Майте на увазі, що не потрібно дитину весь час розважати й займати навчанням. Бажано передбачити періоди відпочинку, самостійної активності дитини та спільні з дорослим справи. Головна ідея полягає в тому, що перебування вдома - не «покарання», а ресурс для освоєння нових навичок, отримання знань, для нових цікавих справ. Будьте прикладом для наслідування! Позитивне ставлення до математики заразливе.

Список літературних джерел:

1. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.:

О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. (2019) *К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України.* 233 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718292>

2. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / авт.: О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч, І. В. Гладченко, С. В. Трикоз, І. В. Сухіна, Н. А. Ярмола.: За наук. ред. О. В. Чеботарьової (2018) *К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України.* 123 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722281>

3. Чеботарьова О.В., Гладченко І. В. та ін. (2020) *Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна.*

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721765/>

4. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В. (2020) *Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник / О. В. Чеботарьова, І. В. Гладченко. Харків : Вид-во «Ранок». 128 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України від 09.10.2020 № 1/9-571)*

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726228>

Глоба О. П.,

доктор педагогічних наук,
професор кафедри логопедії і спеціальних методик
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка;

Гаврилов О. В.,

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри логопедії і спеціальних методик